

Український досвід постійної зміни виборчого законодавства – зайве підтвердження того факту, що не існує найкращої виборчої системи. Такою буде та, яка найкраще підходить окремо взятій державі. Адже залежно від типу партійної системи, форми правління та управління, особливостей функціонування політичної системи загалом, та чи інша виборча система буде проявляти себе по-різному.

А тому в процесі обрання виборчої системи вирішальне значення має *рівень політичної культури політичної еліти*, від рішення якої залежатиме якість представництва суспільства у владі.

Список використаних джерел:

1. Дмитриев Ю.А., Израелян В.Б. Избирательное право, – М.: Юстицинформ, 2008. – 312 с.
2. Бобков В.А., Браим И.Н., Егоров А.Н. Политология: Учебник. Мн.: «Интерпрессервис», «Экоперспектива», 2003.
3. Решетников С.В., Денисюк Н.П., Чудаков М.Ф. Политология: Учебник для вузов. Мн.: «ТетраСистемс», 2001.

Дігтяр Н.В.

студентка,

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ ПОВНОВАЖЕНЬ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

Органи самоорганізації населення є важливим самостійним елементом системи місцевого самоврядування, а їх роль у цій системі обумовлена колом завдань, визначених Законом України «Про органи самоорганізації населення», а саме: 1) створення умов для участі жителів у вирішенні питань місцевого значення в межах Конституції і законів України; 2) задоволення соціальних, культурних, побутових та інших потреб жителів шляхом сприяння в наданні їм відповідних послуг; 3) участь у реалізації соціально-економічного, культурного розвитку відповідної території, інших місцевих програм. Зокрема, слід підкреслити виключно важливе значення органів самоорганізації населення як інституту, що забезпечує ефективне використання різних форм прямої демократії

та поліпшення якості громадських послуг, що надаються населенню в системі місцевого самоврядування.

Органи самоорганізації населення за своєю природою, як зазначає у своїх працях В.В. Кравченко, поєднують у собі риси як органу публічної влади, так і громадської організації.

Так, з органами публічної влади їх об'єднує те, що: по-перше, вони беруть участь у виконанні публічних (громадських, тобто таких, що мають суспільне значення) функцій, пов'язаних з вирішенням питань місцевого значення. Здійснення публічних функцій, у свою чергу, передбачає наявність в органі самоорганізації населення відповідних повноважень, якими він наділяється місцевою радою, що дає підстави характеризувати їх як владні структури, що мають певні спільні риси з органами місцевого самоврядування; по-друге, як і органи публічної влади, органи самоорганізації населення здійснюють свої функції виключно в межах відповідної території [7, с. 455].

Водночас, подібно до громадських об'єднань, органи самоорганізації населення працюють на громадських засадах (за винятком керівника та секретаря органу, які за рішенням зборів (конференції) жителів за місцем проживання можуть працювати в ньому на постійній основі з оплатою їх праці за рахунок коштів, переданих органу самоорганізації населення місцевою радою), їх діяльність базується на засадах добровільності щодо взяття на себе окремих повноважень органів місцевого самоврядування. Таким чином, органи самоорганізації населення характеризуються як окремими рисами органу публічної влади, так і рисами громадської організації, а необхідність та доцільність їх існування обумовлена двома факторами: по-перше, прагненням створити реальні можливості для розгортання місцевої демократії; по-друге, намаганням розвантажити органи місцевого самоврядування від вирішення тих питань місцевого значення, що можуть бути успішно вирішені самим населенням, шляхом передачі відповідних повноважень місцевих рад разом з необхідними фінансовими та матеріальними ресурсами органам самоорганізації населення [4, с. 89].

Орган самоорганізації населення – це представницький орган, що створюється жителями, які на законних підставах проживають на території селища, міста або їх частин, для вирішення завдань, передбачених Законом України «Про органи самоорганізації населення».

Органи самоорганізації населення міста можна поділити на три групи:

– органи самоорганізації населення населених пунктів. До них відносяться селищні комітети. Ці комітети створюють жителі селищ, що перебувають в адміністративних межах населеного пункту, у нашому випадку, міста.

– органи самоорганізації населення районів у містах, жителі яких утворюють територіальну громаду, яка, проте, не виступає самостійним суб'єктом місцевого самоврядування. Так для міста Миколаєва відсутність районних рад дає можливість створити районні комітети самоорганізації населення;

– органи самоорганізації населення, що створюються частиною жителів населеного пункту, – будинкові, вуличні, квартальні комітети, а також комітети мікрорайонів [2, с. 34].

Згідно із статтею 3 Закону України «Про органи самоорганізації населення» їх основними завданнями є:

– створення умов для участі жителів у вирішенні питань місцевого значення в межах Конституції і законів України;

– задоволення соціальних, культурних, побутових та інших потреб жителів шляхом сприяння у наданні їм відповідних послуг;

– участь у реалізації соціально-економічного, культурного розвитку відповідної території, інших місцевих програм [1].

Основні завдання органів самоорганізації населення обумовлені завданнями та функціями місцевого самоврядування та органів місцевого самоврядування.

Найважливіші гарантії діяльності ОСН визначено ст. 140 Конституції України, а повноваження органів місцевого самоврядування – у ст. 143 Конституції України, яка передбачає, що територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування управляють майном, що є в комунальній власності; затверджують програми соціально-економічного та культурного розвитку і контролюють їх виконання; затверджують бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць і контролюють їх виконання; встановлюють місцеві податки і збори відповідно до закону; забезпечують проведення місцевих референдумів та реалізацію їх результатів; утворюють, реорганізують і ліквідовують комунальні підприємства, організації й установи, а також здійснюють контроль за їх діяльністю; вирішують інші питання місцевого значення, віднесені законом до їхньої компетенції. Конституція України

визнає людину, її життя, здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю (ст. 3) та встановлює, що права й свободи людини і їх гарантії визначають зміст та спрямованість діяльності держави. Утвердження й забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Не зважаючи на те, що місцеве самоврядування є формою залучення громадян до участі в управлінні своїми справами і розглядається як здійснення демократії на місцевому рівні, права і свободи людини мають бути реалізовані насамперед через можливість громади здійснювати повний і всебічний контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування за допомогою ОСН [5, с. 17].

Проаналізувавши практику виконання повноважень органами самоорганізації населення Шевченківського району міста Києва, стає зрозумілим, що найбільш забезпеченими є повноваження щодо ведення обліку громадян, незаконним наданням земельних ділянок під забудову, надання допомоги жителям похилого віку, інвалідам, сім'ям загиблих воїнів та військовослужбовців, малозабезпеченим та багатодітним сім'ям, а також самотнім громадянам, дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування. Наприклад, в органі самоорганізації населення Комітеті мікрорайону «Татарка» кожна вулиця або кілька вулиць закріплені за окремими членами комітету, які складають та уточнюють списки мешканців за такими категоріями:

- ветерани Великої Вітчизняної війни, праці, Збройних Сил України;
- одинокі батьки (матері), які виховують дітей;
- самотні мешканці – пенсіонери;
- малозабезпечені мешканці;
- інваліди загального захворювання та діти-інваліди;
- вдови загиблих чи зниклих безвісти у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 років та в інших військових конфліктах;
- лежачих хворих мешканців.

Всі питання, що виникають, у тому числі заяви окремих мешканців або групи мешканців, розглядаються на профільних комісіях комітету та, за необхідності, на засіданні комітету. Робота проводиться в тісному контакті з депутатами Київської міської ради та Шевченківської районної у м. Києві ради, з радою ветеранів мікрорайону, спілкою жінок, координаційним центром багатодітних сімей та іншими громадськими організаціями Шевченківського району.

Депутати Київської міської ради та Шевченківської районної у м. Києві ради можуть отримати в комітеті (секретаря комітету) списки мешканців різної категорії для надання матеріальної допомоги, привітання з днем народження тощо.

Робота проводиться згідно з планом роботи на рік, який затверджується на засіданні комітету [6, с. 58].

Стаття 14 Закону України «Про органи самоорганізації населення» порушує гарантовані у ст. 143 Конституції України повноваження, що свідчить про більшу ефективність представлення ініціатив місцевих жителів не депутатами місцевих рад, а головами органів самоорганізації населення, які за своїм статусом повинні бути наділені відповідними повноваженнями. Отже, формування представницьких органів територіальної громади потребує законодавчих змін [8, с. 344].

Особливості вивчення делегованих повноважень ОСН відповідно до чинного законодавства України дають змогу визначити такі їх види: територіальні (сільські, селищні, міські, районні у місті (у разі створення); достроково припинені (ст. 25); виключені з числа делегованих. За практикою реалізації в Україні делеговані повноваження можуть бути: пілотної апробації; з передачею фінансів та майна та без такої передачі п. 4. ст. 14; одночасно або після закріплення за ОСН власних повноважень, тобто легалізації ОСН; комплексної процедури; договірні або пайові чи строково договірні; режимні; делеговані додатково за допомогою роботи експертної групи або експертні; визначені за терміном виконання; делеговані ліквідаційні. За статусом (видами) служби керівників ОСН слід закріпити такі функції, як: установча функція та діяльність, контрольна і правоохоронна. Так, установча функція реалізується низкою повноважень, що дають змогу формувати та розвиватись ОСН і забезпечить у свою чергу їх організаційну самостійність. Установча діяльність ОСН повинна спрямовуватися не лише на їх внутрішню структуру, а й координуватися з іншими суб'єктами, зокрема, з органами місцевого самоврядування. Повноваження ОСН, що здійснюються в межах контрольної функції, також можна розділити на власні й делеговані. Правоохоронна функція спрямовується на здійснення контролю за дотриманням законодавства щодо захисту законних прав населення закріпленої за ОСН території, що сприятиме підвищенню статусу керівників ОСН [3, с. 32].

Отже, органи самоорганізації населення характеризуються як окремими рисами органу публічної влади, так і рисами громадської організації, а необхідність та доцільність їх існування обумовлена двома факторами: по-перше, прагненням створити реальні можливості для розгортання місцевої демократії; по-друге, намаганням розвантажити органи місцевого самоврядування від вирішення тих питань місцевого значення, що можуть бути успішно вирішені самим населенням.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про органи самоорганізації населення» / <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2625-14>.
2. Закон України «Про органи самоорганізації населення»: науково-практичний коментар / За заг. ред. О. С. Орловського, А. С. Крупника, Н. В. Мішиної, К. В. Терзіанової. – Одеса: ПП «Євродрук», 2012. – С. 114–123.
3. Перспективи розширення повноважень органів самоорганізації населення у сфері благоустрою / О. С. Орловський // Університетські наукові записки. – 2009. – № 3. – С. 30-33.
4. Особливості повноважень органів самоорганізації населення як специфічної форми демократії в Україні / А. А. Лукашенко // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 3. – С. 88-93.
5. Руденко В. М. Довідник посадової особи місцевого самоврядування / Василь Миколайович Руденко. – К. : Дніпро, 2010. – С. 17–18.
6. Місцеве самоврядування та самоорганізація населення в місті Києві: стан, проблеми та ризики розвитку : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 15 березня 2006 р., Київ / За заг. ред. О. П. Литвина, В. М. Кампо, М. І. Корнієнко. – К. : Вид.-полігр. центр Акад. Муніцип. упр., 2006. – С. 8–178.
7. Актуальні проблеми становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні: Кол. монографія / В. О. Антонечко, М. О. Баймуратов, О. В. Батанов та ін.; За ред.: В. В. Кравченка, М. О. Баймуратова, О. В. Батанова. – К.: Атіка, 2007. – 864 с
8. Муніципальне право України: Підручник / Кол. авт.; За ред. В. Ф. Погорілка, О. Ф. Фрицького. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 592 с.